

Datum van
inontvangstneming

:

09/02/2026

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-805/25 – 1

Zaak C-805/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

11 december 2025

Verwijzende rechter:

Landesverwaltungsgericht Steiermark (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

24 november 2025

Verzoekende partij:

TG

[OMISSIS]

Verzoek

om een

prejudiciële beslissing

overeenkomstig artikel 267 VWEU

Partijen in het hoofdgeding [OMISSIS]:

- a) verzoeker: TG,
[OMISSIS] Gleinstätten
(Oostenrijk)
[OMISSIS] [OMISSIS]
- b) verwerende autoriteit: Steiermärkische Landesregierung

afdeling 13

Referat für Naturschutz (afdeling
Natuurbescherming)

[OMISSIS] Graz

[OMISSIS]

[OMISSIS]

c) formele partij

milieuadvocaat

[OMISSIS]

Amt der Steiermärkischen
Landesregierung Umweltschutz

[OMISSIS] Graz

Het Landesverwaltungsgericht Steiermark (bestuursrechter in eerste aanleg
Stiermarken, Oostenrijk) heeft [OMISSIS] de volgende

BESLISSING

gewezen:

I. Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden krachtens artikel 267
VWEU de volgende vragen voorgelegd met het verzoek om een beslissing:

**1. Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG
(vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat het toekennen van een afwijking
van het in artikel 5, onder d), van de richtlijn neergelegde verbod op storing
afhangt van de staat van instandhouding van de betrokken soort?**

Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, rijzen de vragen 1. a.) tot en
met 1. c.):

1.a.) Moeten artikel 5, onder d), en artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje,
van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat de
staat van instandhouding in het kader van de toetsing van de
toepassingsvoorwaarden van het verbod op storing [artikel 5, onder d)] en
van de toetsing van de afwijkingen [artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje]
volgens dezelfde maatstaven moet worden beoordeeld, of zijn de vereisten
op afwijkingsniveau zelfstandig, met name strenger dan wel milder? In het
geval van een ongunstige staat van instandhouding, in hoeverre moet bij de
beoordeling of er sprake is van een wezenlijke storing in de zin van artikel 5,
onder d), en bij de beoordeling van de staat van instandhouding in het kader
van een afwijking op grond van artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje,
rekening worden gehouden met een positieve ontwikkeling van de populatie
van de betrokken soort in de afgelopen jaren?

1.b.) Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat een afwijking van het in artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn neergelegde verbod op storing ook is toegestaan wanneer de betrokken vogelsoort zich in een ongunstige staat van instandhouding bevindt, mits wordt aangetoond dat de gevraagde maatregel deze toestand niet verder verslechtert of het herstel van een gunstige staat van instandhouding niet belemmert, bijvoorbeeld omdat de populaties van de betrokken soort zich in de voorgaande jaren zeer positief hebben ontwikkeld?

1.c.) Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) in het licht van de rechtspraak inzake artikel 16, lid 1, van richtlijn 92/43/EEG (habitatrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat een gunstige staat van instandhouding een noodzakelijke voorwaarde is voor het toekennen van een afwijking van het in artikel 5, onder d), van de richtlijn neergelegde verbod op storing, en dat een afwijking slechts is toegestaan indien deze op zijn minst geen belemmering vormt voor het herstel van een gunstige staat van instandhouding, of kan een afwijking ook worden toegekend wanneer de maatregel ondanks een ongunstige staat van instandhouding nadelige gevolgen heeft voor de betrokken soort, maar de noodzaak van de maatregel in redelijke verhouding staat tot de aantasting van de bescherming van soorten?

2. Moeten artikel 5, onder d), en artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat – voor zover aan de voorwaarden voor toepassing van het verbod op storing is voldaan – bij de beoordeling van de afwijkingen niet opnieuw rekening hoeft te worden gehouden met de staat van instandhouding van de betrokken vogelsoort?

2.a.) Indien de tweede vraag bevestigend wordt beantwoord: Is de toetsing van de afwijking op grond van artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) in dat geval beperkt tot het ontbreken van andere bevredigende oplossingen en tot het bestaan van belangrijke schade, of is het bovendien noodzakelijk de evenredigheid te onderzoeken, op grond waarvan het nagestreefde doel in een redelijke verhouding moet staan tot de aantasting van de bescherming van soorten?

2.b.) Indien de tweede vraag ontkennend wordt beantwoord: Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG aldus worden uitgelegd dat een afwijking van het in artikel 5, onder d), neergelegde verbod op storing in het algemeen is uitgesloten, omdat reeds bij de beoordeling van de toepassingsvoorwaarden van het verbod op storing moet worden uitgegaan van de staat van instandhouding en de voorwaarden voor het verbod op storing slechts zijn vervuld indien de maatregel tot gevolg heeft dat de populatie van de betrokken vogelsoort niet op een bevredigend niveau blijft of het herstel ervan in gevaar wordt gebracht?

3. Moet artikel 5, onder d) en/of artikel 9, lid 1, onder a), van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat de staat van instandhouding van de betrokken vogelsoort – bij de toetsing van het verbod op storing en/of bij de beoordeling van een afwijking – moet worden onderzocht aan de hand van hetzelfde geografische referentiepunt als dat van artikel 16, lid 1, van richtlijn 92/43/EEG (habitatrichtlijn), zodat eerst het lokale niveau, dan het nationale niveau en vervolgens pas de gehele biogeografische regio bepalend is, of moet voor de vogelrichtlijn een ander geografisch referentiepunt worden gekozen?

3.a. In hoeverre moet hierbij rekening worden gehouden met het feit dat er momenteel geen uitgebreide studie bestaat voor de vaststelling van een concreet aantal voor een gunstige staat van instandhouding van de betrokken vogelsoort in de lidstaat?

4. Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat een afwijking van het in artikel 5, onder d), neergelegde verbod op storing alleen is toegestaan indien de aangevoerde belangrijke schade wordt veroorzaakt door de vogelsoort die door de gevraagde maatregel aanzienlijk wordt gestoord in de zin van artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn, ook wanneer de gevraagde maatregel uitdrukkelijk betrekking heeft op het afschrikken van de vogelsoort die de schade heeft veroorzaakt, door middel van geluid, en de storing van de andere vogelsoort in de zin van artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn slechts wordt aanvaard?

5. Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat de omvang van de gestelde schade moet worden beoordeeld aan de hand van de economische gevolgen voor elk betrokken bedrijf of vereist het begrip „belangrijke schade” een beoordeling die verder gaat dan het concrete niveau van de onderneming?

6. Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat er ook sprake kan zijn van belangrijke schade aan visserij en wateren wanneer de betrokken exploitant geen concrete gegevens over de reeds geleden verliezen kan overleggen en de waarschijnlijkheid van schade in plaats daarvan berust op gegevens die zijn ontleend aan bij overheidsinstanties bekende informatie betreffende ervaringen met de aalscholverpredatie in het betrokken gebied en op door de aanvrager verstrekte informatie?

7. Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat het ontbreken van een andere bevredigende oplossing, mits aan alle andere in die bepaling gestelde voorwaarden voor afwijking is voldaan, kan worden gerechtvaardigd door enkel een aannemelijkheidsbeoordeling op basis van de door de aanvrager verstrekte informatie en van algemene praktische overwegingen?

8. Moet artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van richtlijn 2009/147/EG (vogelrichtlijn) aldus worden uitgelegd dat het verwijderen van de vogelsoort die de schade heeft veroorzaakt, kan worden beschouwd als een „andere bevredigende oplossing” in de zin van deze bepaling, wanneer (1) de gevraagde afschrikking door geluid andere vogelsoorten zou storen die geen schade in de zin van artikel 5, onder d), veroorzaken, (2) aan de voorwaarden voor een verwijdering op grond van artikel 9, lid 1, onder a), is voldaan en (3) een verwijdering de storing van andere beschermde soorten tot een minimum zou kunnen beperken?

II. [OMISSIS] [nationale procedureregels]

Motivering

I.

Procedure en vaststelling van de feiten:

Bij het Landesverwaltungsgericht Steiermark is een beroepsprocedure aanhangig tegen het besluit van de regering van Stiermarken van 8 mei 2025 [OMISSIS], waarbij de aanvraag van verzoeker om een ontheffing overeenkomstig § 18, lid 5, punt 3, van de Steiermärkisches Naturschutzgesetz 2017 (wet op de natuurbescherming in Stiermarken; hierna: „StNSchG 2017”) is afgewezen op grond van het verbod op storing overeenkomstig § 18, lid 2, punt 3, StNSchG 2017.

Deze procedure berust op de volgende feiten:

Bij aanvraag van 7 juni 2024, aangevuld op 18 september 2024 en op 3 december 2024, heeft verzoeker verzocht om een ontheffing uit hoofde van de natuurbeschermingswetgeving voor de exploitatie van twee gaskanoninstallaties die bestemd zijn om aalscholvers (*Phalacrocoracidae*) door middel van geluid af te schrikken uit de buurt van zijn viskwekerijvijvers in de gemeente Dörnach, teneinde belangrijke schade voor de visserij in de kalenderjaren 2024 tot en met 2027 te voorkomen.

Op de percelen wordt een viskwekerij geëxploiteerd, die uit ongeveer 30 vijvers bestaat. De gehele installatie beslaat ongeveer 10 ha. Hier worden voornamelijk karpers (gemiddeld ongeveer 30.000 stuks) gekweekt, alsmede steuren, zeelten, snoekbaarzen en andere vissen, en dit gedurende één tot twee jaar.

De aangevraagde afschrikking moet dagelijks plaatsvinden tussen 07.00 en 16.00 uur, met maximaal zes schoten per uur en alleen bij aanwezigheid van aalscholvers. Verzoeker motiveert de maatregel met het feit dat aalscholvers vanaf oktober regelmatig in groten getale in het gebied neerstrijken, en stelt hierdoor een jaarlijks omzetverlies van maximaal 90.000 EUR te lijden. Aantekeningen betreffende de beweerde schade (bijvoorbeeld vijverregistratie, cijfers over de

visstand en de visvangst, facturen) konden niet door verzoeker worden ingediend, of hij beweert dat hij daar niet over beschikt.

Volgens de verwerende autoriteit berekent verzoeker de fiscale winst uit de visteelt op basis van volledig forfaitaire bedragen. Bij de volledig forfaitaire benadering wordt de winst berekend op basis van de eenheidswaarde van het bedrijf. De gekweekte vissen moeten worden aangegeven als agrarische basisproducten. Voor basisproducten bestaat er vanuit fiscaal oogpunt voor een landbouwer die een dergelijke berekening toepast, geen verplichting tot individuele registratie, noch een verplichting om het bewijs te leveren of een kasregister bij te houden. Dit komt omdat de winst kan worden bepaald op basis van de eenheidswaarde. Een landbouwer met een volledig forfaitaire benadering moet echter aan andere ondernemers (landbouwers en bosbouwers met een forfaitaire benadering worden als zodanig beschouwd), facturen uitreiken volgens de wet op de omzetbelasting. De kopieën van de facturen moeten zeven jaar worden bewaard.

Verzoeker heeft in het verleden al ontheffingen gekregen voor het gebruik van gaskanoninstallaties, voor het laatst bij besluit van 29 april 2024 [OMISSIS] voor de periode van 1 oktober 2023 tot 15 maart 2024 onder voorwaarden (maximaal drie schoten per uur, alleen gebruik bij aanwezigheid van aalscholvers en bij ijsvrije vijvers met vissen).

De verwerende autoriteit heeft een plaatselijke inspectie uitgevoerd en een rapport van een natuurbeschermingsdeskundige ingewonnen. Volgens het officiële rapport van de natuurbeschermingsdeskundige van 2 december 2024 [OMISSIS] en het advies van 10 januari 2025 [OMISSIS] zijn gaskanoninstallaties niet-selectieve akoestische afschrikmiddelen, waarvan het effect alle in de omgeving aanwezige vogelsoorten en andere dieren treft. In de omgeving van de vijvers werden onder andere buizerds (*Buteo buteo*), bonte kraaien (*Corvus cornix*), blauwe reigers (*Ardea cinerea*) en verschillende zangvogels waargenomen. Het gebruik van niet-selectieve afschrikmiddelen tijdens het broed- en trekseizoen van watervogels moet worden beschouwd als een storende factor. De broedperiode van inheemse watervogelsoorten kan worden gedefinieerd als de periode tussen 15 maart en 15 juli; de trekperiode strekt zich daarentegen vanwege het grote aantal betrokken vogelsoorten uit over een aanzienlijk langere periode, die afhankelijk van de soort loopt van februari tot en met december.

In het invloedgebied van de gaskanoninstallatie bevindt zich een broedhabitat met een nestplaats van een broedpaar zeearenden (*Haliaeetus albicilla*). Er zijn ook baltsende zeearenden gehoord. Volgens de bevindingen van de officiële deskundige begint het baltsgedrag van de zeearenden al in de wintermaanden en loopt de broedperiode van half februari tot april. Volgens de officiële deskundige kan een storing tijdens de baltsperiode met grote waarschijnlijkheid leiden tot het uitblijven van het broeden.

De zeearend werd tot 2000 in Oostenrijk als uitgestorven beschouwd. In Stiermarken werd in 2005 de eerste succesvolle voortplanting van de zeearend sinds het uitsterven geregistreerd. Sindsdien worden er in de deelstaat geleidelijk aan nieuwe gebiedsvaste zeearendparen ontdekt, waarbij de nestlocaties van de meeste van deze paren onbekend zijn. In heel Oostenrijk zijn momenteel ongeveer 40-45 broedparen zeearenden bekend en in Stiermarken maximaal 13 gebiedsvaste paren en 4 nestlocaties. De staat van instandhouding en de bedreigingssituatie van de broedvogels in Oostenrijk worden weergegeven in de Rode Lijst in haar 5e versie en in de lijst van voor de bescherming prioritaire vogelsoorten (de zogenoemde „Ampelliste”) in haar 1e versie. Per 2017 staat de zeearend op de rode lijst als „ernstig bedreigd” (20 % kans op uitsterven in 20 jaar of 5 generaties [maximaal 100 jaar]). Voor Oostenrijk bestaat er tot nu toe geen uniforme definitie van een „gunstige staat van instandhouding”, dat wil zeggen een ontwikkelingsdoel voor de inheemse broedvogelsoorten. De rode-lijstclassificatie als „niet bedreigd” is echter nauwelijks haalbaar voor soorten met een van nature zeer kleine populatie, omdat er bij kleine populaties altijd een verhoogd risico op uitsterven bestaat. Volgens BirdLife Österreich is het voor zeldzamere soorten daarom momenteel erg moeilijk om te bepalen wanneer een gunstige staat van instandhouding is bereikt. Volgens BirdLife Österreich is er de afgelopen jaren echter een sterk positieve populatiedynamiek en populatieontwikkeling van de zeearend geweest. Er is momenteel geen uitgebreide studie beschikbaar in Oostenrijk om een concreet cijfer voor een gunstige staat van instandhouding te bepalen. Er moet echter worden aangenomen dat de populatie nog niet verzadigd is (informatie van BirdLife Österreich van 18 februari 2025). Noch de officiële deskundige, noch de autoriteit zelf heeft zich grondig verdiept in de sterk positieve populatieontwikkeling van de afgelopen jaren.

Op basis van bovenstaande cijfers kwam de officiële deskundige tot de conclusie dat elke storing en het daaruit voortvloeiende verlies of uitblijven van de broed de levenswijze van de zeearendpopulatie aanzienlijk kan aantasten en een nadelige invloed kan hebben op het behoud van een levensvatbare populatie en de gunstige staat van instandhouding. In haar advies van 10 januari 2025 [OMISSIS] geeft de officiële deskundige aan dat, indien een verwijdering in plaats van een afschrikking was aangevraagd, er concrete voorwaarden zouden gelden voor de verwijderingsmethode en -procedure, waardoor de daaruit voortvloeiende storing voor de andere diersoorten, met uitzondering van de doelsoort, als minimaal invasief zou kunnen worden beschouwd. Deze mogelijkheid is door de autoriteit niet nader onderzocht.

Bij besluit van 8 mei 2025 [OMISSIS] wees de verwerende autoriteit de aanvraag af. Ter motivering heeft zij erop gewezen dat de exploitatie van de gaskanoninstallaties zou leiden tot een wezenlijke storing van een broedpaar zeearenden (*Haliaeetus albicilla*) in de directe omgeving. Wegens de staat van instandhouding van de zeearend in Stiermarken en in Oostenrijk kan de storing van een individueel broedpaar reeds een negatieve invloed hebben op zijn voortplanting en de ontwikkeling van de populatie ervan op lange termijn, zodat

moet worden aangenomen dat er sprake is van een wezenlijke storing in de zin van artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn. Gezien de regionale omstandigheden werd verzoeker geloofwaardig geacht wat betreft de potentiële schade, met name omdat de verwerende autoriteit op de hoogte was van het probleem van de aalscholvers die in het gebied neerstrijken. Wat betreft het ontbreken van alternatieven verklaarde de verwerende autoriteit dat volgens de informatie van verzoeker bij de plaatselijke inspectie al verschillende alternatieven waren geprobeerd, met name het afdekken van vijvers, het gebruik van hekwerk en het regelmatig rijden over de dammen, maar zonder succes. Met verwijzing naar de omvang en de ruimtelijke verspreiding van de vijvers kwam de autoriteit tot de conclusie dat deze alternatieven niet doeltreffend waren en beoordeelde zij het ontbreken van alternatieven daarom als „aannemelijk”, zonder verder deskundig onderzoek of documentatie. De autoriteit heeft hierover echter geen verder onderzoek uitgevoerd.

Al met al heeft de autoriteit evenwel geconcludeerd dat het belang van natuurbescherming zwaarder weegt en heeft zij de aanvraag afgewezen. Tegen dit besluit heeft verzoeker tijdig beroep ingesteld bij het Landesverwaltungsgericht Steiermark:

II.

De relevante rechtssituatie is als volgt:

1. Unierechtelijke bepalingen:

Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand:

Artikel 5

Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de lidstaten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten; deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen:

- a) een verbod om, ongeacht de gebruikte methode, opzettelijk de bedoelde vogels te doden of te vangen;*
- b) een verbod om opzettelijk hun nesten en eieren te vernielen of te beschadigen of hun nesten weg te nemen;*
- c) een verbod om in de natuur eieren van deze vogels te rapen en deze — zelfs leeg — in bezit te hebben;*
- d) een verbod om deze vogels, met name gedurende de broedperiode, opzettelijk te storen, voor zover een dergelijke storing, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn, van wezenlijke invloed is;*

- e) *een verbod om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen.*

Artikel 9

1. *De lidstaten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5 tot en met 8:*

- a) *- in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid,*
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer,
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren,
- ter bescherming van flora en fauna;
- b) *voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt;*
- c) *teneinde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.*

2. *In de in lid 1 bedoelde afwijkende bepalingen moet worden vermeld:*

- a) *voor welke soorten mag worden afgeweken;*
- b) *welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan;*
- c) *onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen;*
- d) *welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen;*
- e) *welke controles zullen worden uitgevoerd.*

3. *De lidstaten zenden de Commissie jaarlijks een verslag toe over de toepassing van de leden 1 en 2.*

4. *In het licht van de inlichtingen waarover zij beschikt en met name van die welke haar krachtens lid 3 worden verstrekt, ziet de Commissie er voortdurend op toe dat de gevolgen van de in lid 1 bedoelde afwijkende maatregelen niet*

onverenigbaar zijn met deze richtlijn. Zij neemt in dat verband de nodige initiatieven.

De zeearend (*Haliaeetus albicilla*) is opgenomen in bijlage I bij de vogelrichtlijn.

2. Bepalingen van nationaal recht:

Gesetz vom 16. Mai 2017 über den Schutz und die Pflege der Natur (Steiermärkisches Naturschutzgesetz 2017 – StNSchG 2017) (wet betreffende de bescherming en het behoud van de natuur (Stiermarkse natuurbeschermingswet 2017) [OMISSIS]:

§18

Bescherming van vogels

1) Alle van nature in het wild levende vogels, met uitzondering van de in bijlage II, deel A en B, van de vogelrichtlijn als bejaagbaar vermelde vogelsoorten, zijn beschermd. Bij verordening van de deelstaatregering kunnen voor gekweekte exemplaren van beschermde vogelsoorten voorschriften worden vastgesteld inzake de identificatie en melding van de populatie van de gekweekte vogelsoorten. Bij de vaststelling van de verordening moet de Landesjägerschaft (jachtvereniging) van de deelstaat Stiermarken worden geraadpleegd.

2) Voor beschermde vogelsoorten gelden de volgende verboden:

- 1. het opzettelijk doden of vangen, ongeacht de gebruikte methode;*
- 2. het opzettelijk vernielen of beschadigen en wegnemen van nesten en eieren uit de natuur, met inbegrip van het in bezit hebben ervan, zelfs leeg;*
- 3. het opzettelijk storen van vogels, in het bijzonder tijdens de broedperiode, voor zover een dergelijke storing van wezenlijke invloed is;*
- 4. het houden van alle soorten in het wild levende vogels die niet mogen worden bejaagd of gevangen; en*
- 5. het in het bezit hebben of verkopen van levende en dode in het wild levende vogels en van hun gemakkelijk herkenbare delen of van producten die van deze dieren zijn verkregen, alsmede het vervoer en het houden ervan met het oog op de verkoop en het te koop aanbieden.*

2a) Indien in verband met een project voor de bouw, wijziging of repowering van een installatie voor de productie, opslag of transmissie van energie uit hernieuwbare bronnen de nodige maatregelen zijn genomen om het doden of storen in de zin van lid 2, punten 1 en 3, zoveel mogelijk te voorkomen, worden deze niet als opzettelijk beschouwd.

3) *Het verbod van lid 2, punt 5, geldt niet voor de in bijlage III, deel A, bij de vogelrichtlijn genoemde vogelsoorten, mits de in het wild levende vogels op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op andere geoorloofde wijze zijn verkregen.*

4) *De deelstaatregering kan afwijkingen toestaan op het verbod van lid 2, punt 5, voor de in bijlage III, deel B, bij de vogelrichtlijn genoemde vogelsoorten die niet mogen worden bejaagd, mits de in het wild levende vogels op geoorloofde wijze zijn gedood of gevangen of op andere geoorloofde wijze zijn verkregen. Met uitzondering van het bezit mag de toestemming pas worden verleend na raadpleging van de Europese Commissie. De deelstaatregering moet regelmatig controleren of nog steeds aan de voorwaarden voor het verlenen van de toestemming wordt voldaan.*

5) *Indien er geen andere mogelijkheid is, kan de deelstaatregering afwijkingen van de beschermingsbepalingen van lid 2 toestaan of voorschrijven:*

1. *in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;*
  2. *in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;*
  3. *ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;*
  4. *ter bescherming van de flora, fauna en paddenstoelen;*
  5. *voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt;*
  6. *teneinde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.*
- 6) *In de afwijkende bepalingen die overeenkomstig lid 5 worden toegestaan of voorgeschreven, moet worden vermeld:*

1. *de in het wild levende vogels waarop de afwijkingen van toepassing zijn;*
2. *welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan;*
3. *de risicomijdende voorwaarden en de omstandigheden van tijd en van plaats;*
4. *de uit te voeren controles; en*
5. *de aard van de rapporten over de verwijderde exemplaren.*

7) *Indien het verwijderen, vangen of doden van in het wild levende vogels is toegestaan, is het gebruik van de in bijlage IV, onder a), van de vogelrichtlijn genoemde middelen, installaties en methoden, alsmede elke vorm van vervolging vanuit de in bijlage IV, onder b), genoemde vervoermiddelen, verboden.*

8) *Het uitzetten van hybride vogels en uitheemse vogelsoorten is verboden.*

8) *Uiterlijk drie maanden voor het begin van de uitvoering moeten aan de deelstaatregering voor de volgende installaties/voorzieningen die niet onderworpen zijn aan een toestemming uit hoofde van natuurbescherming:*

1. *windturbines,*
2. *skiliften of skipistes,*
3. *bodemwinning (steengroeven, klei-, zand-, grind- en veenwinningsinstallaties, delven van afzettingen) of uitbreiding van bestaande winningslocaties, en*
4. *fotovoltaïsche installaties in open ruimte met een minimale omvang van 2.500 m²*

documenten worden ingediend teneinde de naleving van de bepalingen inzake de bescherming van soorten te kunnen controleren.

III.

Motivering

Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing is ingediend door het Landesverwaltungsgericht Steiermark, een rechterlijke instantie in de zin van artikel 267 VWEU.

De voorwaarde voor ontvankelijkheid van een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU is dat de verwijzende rechter van oordeel is dat de prejudiciële vraag moet worden beantwoord, dat wil zeggen dat deze vraag beslissend is voor de beslechting van het geding. De verwijzende rechters beschikken in dit verband over een beoordelingsbevoegdheid ([OMISSIS] [arrest van 27 juni 1991, Mecanarte, C-348/89, EU:C:1991:278, punt 47]).

In het kader van het onderhavige geding rijzen verschillende vragen over de uitlegging van richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (hierna: vogelrichtlijn) waarover het Hof zich nog niet heeft uitgesproken, die niet duidelijk uit zijn rechtspraak kunnen worden afgeleid en waarvan het antwoord ruimte laat voor redelijke twijfel.

De vragen over de uitlegging van de vogelrichtlijn zijn om de volgende redenen relevant voor de beslissing:

Verzoeker verzoekt om een ontheffing op grond van § 18, lid 5, punt 3, StNSchG 2017 van het in § 18, lid 2, punt 3, StNSchG 2017 neergelegde verbod op storing. Op grond van § 18, lid 1, StNSchG 2017 zijn alle van nature in het wild levende vogels, met uitzondering van de in bijlage II, deel A en B, bij de vogelrichtlijn als bejaagbaar vermelde vogelsoorten, beschermd. § 18, lid 2, punten 1 tot en met 5, StNSchG 2017 bevat meerdere verboden. § 18, lid 2, punt 3, StNSchG 2017 verbiedt opzettelijke storing, met name tijdens de broedperiode, voor zover een dergelijke storing van wezenlijke invloed is. Overeenkomstig § 18, lid 5, punt 3, StNSchG 2017 kan de deelstaatregering een afwijking van het verbod op storing toestaan om belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren te voorkomen, op voorwaarde dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

§ 18, lid 2, punt 3, StNSchG 2017 zet artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn om, terwijl § 18, lid 5, punt 3, StNSchG 2017 uitvoering geeft aan artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van die richtlijn. Beide bepalingen nemen de bewoordingen van de richtlijn bijna letterlijk over, zodat § 18, lid 5, punt 3, StNSchG 2017, net als artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van de vogelrichtlijn, in ieder geval niet uitdrukkelijk verwijst naar de staat van instandhouding van de betrokken vogelsoort.

Het Landesverwaltungsgericht moet in de beroepsprocedure eerst de vraag beantwoorden of de door verzoeker aangevraagde exploitatie van twee gaskanoninstallaties voor het afschrikken van aalscholvers door middel van geluid bij zijn viskwekerijvijvers een storing van de zeearend (*Haliaeetus albicilla*) en eventueel andere vogelsoorten veroorzaakt, die een aanzienlijke invloed heeft op de doelstellingen van de vogelrichtlijn. De zeearend is bovendien een vogelsoort die is opgenomen in bijlage I bij de vogelrichtlijn. Vervolgens moet worden nagegaan of aan verzoeker een afwijking van het storingsverbod kan worden toegekend. In het kader van deze beoordeling moet worden onderzocht of deze vorm van afschrikking door middel van geluid noodzakelijk is om belangrijke schade aan visserij en wateren te voorkomen en of er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

a) Eerste tot en met derde prejudiciële vraag:

Artikel 5 verbiedt het opzettelijk storen van in het wild levende vogels, in het bijzonder tijdens de broedperiode, voor zover een dergelijke storing van wezenlijke invloed is. Artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van de vogelrichtlijn staat afwijkingen van dit verbod toe ter voorkoming van belangrijke schade aan visserij en wateren, voor zover er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

De verboden van artikel 5 van de vogelrichtlijn gelden voor alle in het wild levende vogelsoorten, niet alleen voor soorten van bijlage I of bedreigde soorten ([OMISSIS] [zie arresten van 1 augustus 2025, Voore Mets en Lemeks Põlva, C-784/23, EU:C:2025:609, punt 45, en 4 maart 2021, Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 en C-474/19, EU:C:2021:166, punten 36, 37 en 45]). Een storing is van

wezenlijke invloed wanneer zij afbreuk doet aan de doelstelling van de richtlijn om de populaties op een bevredigend niveau te houden of te brengen ([OMISSIS] [zie arrest van 1 augustus 2025, Voore Mets en Lemeks Põlva, C-784/23, EU:C:2025:609, punt 51]). Wil er sprake zijn van opzet, dan is het voldoende dat de gevolgen van de storing worden aanvaard; het is niet vereist dat de storing werd gewild ([OMISSIS] [zie arresten van 1 augustus 2025, Voore Mets en Lemeks Põlva, C-784/23, EU:C:2025:609, punt 45, en 4 maart 2021, Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 en C-474/19, EU:C:2021:166, punten 36, 37 en 45]). In haar conclusie van 18 september 2025 [OMISSIS] [in zaak C-131/24 (punt 74)] benadrukt de advocaat-generaal dat een aantasting van de populatie van de betrokken vogelsoorten of van de mogelijkheid tot herstel ervan een toepassingsvoorwaarde is van het verstoringsverbod van artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn.

De vogelrichtlijn zelf verwijst – in tegenstelling tot artikel 16 van richtlijn 92/43/EEG (hierna: habitatrichtlijn) – in de uitzonderingsregeling van artikel 9 van de vogelrichtlijn niet uitdrukkelijk naar het criterium van het laten voortbestaan in een gunstige staat van instandhouding. Niettemin heeft het Hof herhaaldelijk benadrukt dat de uitzonderingsregeling van artikel 9, lid 1, van de vogelrichtlijn strikt moet worden uitgelegd en heeft het, althans in verband met verwijderingen, duidelijk gemaakt dat afwijkingen alleen zijn toegestaan indien wordt gewaarborgd dat de populatie van de betrokken soorten op een bevredigend niveau wordt gehandhaafd ([OMISSIS] [zie arresten van 10 september 2009, Commissie/Malta, C-76/08, EU:C:2009:535, punten 48 en 59, en 23 april 2020, Commissie/Finland [voorjaarsjacht op mannetjes van de ‘eidereend’], C-217/19, EU:C:2020:291, punten 66 en 68]). Ook de advocaat-generaal neemt in haar conclusie van 10 september 2020 [OMISSIS] [in de gevoegde zaken C-473/19 en C-474/19 (punt 72)] ten aanzien van artikel 5 van de vogelrichtlijn de reeds in verband met de habitatrichtlijn relevante overweging over dat alle afwijkingen uit hoofde van artikel 9, lid 1, van de vogelrichtlijn van de verboden afhankelijk zijn van de staat van instandhouding van de betrokken soort.

Onlangs heeft het Hof verklaard dat bij de toetsing van de mogelijke afwijkingen op grond van artikel 9 van de vogelrichtlijn, met name wat betreft de evenredigheid ervan, zowel de gevolgen van de betrokken maatregelen voor de populaties van de betrokken vogelsoorten als de noodzaak van deze maatregelen en de alternatieven waarmee het voor de afwijking aangevoerde doel kan worden bereikt, moeten worden beoordeeld ([OMISSIS] [arrest van 1 augustus 2025, Voore Mets en Lemeks Põlva, C-784/23, EU:C:2025:609, punten 55 en 56]).

Met betrekking tot artikel 16, lid 1, van de habitatrichtlijn heeft het Hof weliswaar verklaard dat de gunstige staat van instandhouding van de populaties van de betrokken diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied een noodzakelijke en voorafgaande voorwaarde is voor de toekenning van de afwijkingen waarin deze bepaling voorziet ([OMISSIS] [zie arresten van 10 mei 2007, Commissie/Oostenrijk, C-508/04, EU:C:2007:274, punt 115, en 10 oktober 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, punt 55]). Met

betrekking tot artikel 16, lid 1, van de habitatrichtlijn heeft het Hof echter geoordeeld dat dergelijke afwijkingen ook bij een ongunstige staat van instandhouding bij wijze van uitzondering kunnen worden toegekend wanneer naar behoren is vastgesteld dat zij niet kunnen verhinderen dat de gunstige staat van instandhouding kan worden hersteld ([OMISSIS] [arresten van 10 oktober 2019, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, punt 68, en 14 juni 2007, *Commissie/Finland*, C-342/05, EU:C:2007:341, punt 29]). Een dergelijke situatie deed zich bijvoorbeeld voor wanneer de populatie van de betrokken soort weliswaar nog te klein was om als gunstig te worden beschouwd, maar een duidelijk positieve ontwikkeling vertoonde. In dat geval hoeft een lidstaat niet noodzakelijkerwijs te wachten tot een gunstige staat van instandhouding is bereikt, mits de maatregel het herstelproces niet belemmert. Het Hof heeft dan ook erkend dat een afwijking voor de betrokken soort neutraal kan zijn, ook al gaat zij gepaard met het verlies van een aantal dieren ([OMISSIS] [zie conclusie van de advocaat-generaal van 18 september 2025 in zaak C-131/24, punten 56 en 57]). De beoordeling van de staat van instandhouding overeenkomstig artikel 16 van de habitatrichtlijn moet in beginsel op lokaal en nationaal niveau plaatsvinden en mag alleen worden uitgebreid tot een biogeografische regio indien vooraf is vastgesteld dat de populaties ook op lokaal en nationaal niveau in een gunstige staat van instandhouding blijven ([OMISSIS] [arrest van 11 juli 2024, *WWF Österreich e.a.*, C-601/22, EU:C:2024:595, punt 47 e.v.]).

Tegen de achtergrond van deze rechtspraak rijst voor de verwijzende rechter de vraag welke rol de staat van instandhouding van de betrokken vogelsoort in het systeem van de vogelrichtlijn speelt.

Volgens de rechtspraak van het Hof is de staat van instandhouding reeds bepalend voor de toepassing van het in artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn neergelegde verbod op storing. Aan deze voorwaarde is voldaan wanneer een maatregel het bestaan van een soort zodanig kan beïnvloeden dat deze soort niet op een bevredigend niveau blijft of het herstel van een dergelijk niveau in gevaar wordt gebracht. Daarmee is de staat van instandhouding reeds op feitelijk niveau een integraal onderdeel van de beoordeling of er sprake is van een storing van wezenlijke invloed in de zin van de bepaling.

Tegelijkertijd heeft het Hof, althans wat de verwijdering betreft, geoordeeld dat een afwijking op grond van artikel 9, lid 1, onder a), van de vogelrichtlijn slechts is toegestaan indien is gewaarborgd dat de populatie van de betrokken soorten op een „bevredigend niveau” wordt gehandhaafd. Daarmee wordt ook op het niveau van de uitzonderingsregeling rekening gehouden met de staat van instandhouding. Voor zover kan worden nagegaan, is de rechtspraak op dit gebied echter voornamelijk gewezen in de context van verwijderingen en niet in de context van het verbod op storing.

Het is dus onduidelijk of de staat van instandhouding autonoom moet worden beoordeeld, zowel bij de beoordeling van het bestaan van de storing als bij de

beoordeling van de toelaatbaarheid van een afwijking, dan wel of de op de populatie gebaseerde benadering reeds volledig onder de voorwaarden voor toepassing van artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn valt.

Indien de staat van instandhouding op beide niveaus moet worden beoordeeld, rijst de vraag of deze beoordeling volgens dezelfde of volgens verschillende criteria moet plaatsvinden. In het bijzonder rijst de vraag of het in artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn neergelegde doel om de populatie op een bevredigend niveau te laten voortbestaan of te herstellen, samenvalt met het door het Hof voor artikel 9 van de vogelrichtlijn ontwikkelde criterium van waarborging van een „bevredigend populatieniveau”, dan wel of de criteria verschillen.

Indien de staat van instandhouding daarentegen uitsluitend bij de toepassing van artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn in aanmerking moet worden genomen, rijst de vraag of een ontheffing van het verstoringsverbod in het algemeen is uitgesloten, dan wel of de toetsing van een afwijking op grond van artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van de vogelrichtlijn zich beperkt tot het ontbreken van een bevredigende oplossing en het bestaan van belangrijke schade. In het laatstgenoemde geval is het bovendien de vraag of er toch een verdergaande evenredigheidstoetsing moet worden uitgevoerd – voor zover er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is en er belangrijke schade bestaat – om ervoor te zorgen dat het met de maatregel nagestreefde doel in redelijke verhouding staat tot de aantasting van de bescherming van soorten.

In dit verband moet ook worden verwezen naar de rechtspraak van het Hof inzake de habitatrichtlijn. Het Hof heeft geoordeeld dat de toepasselijkheid van de in artikel 12, lid 1, onder a) tot en met c), van de habitatrichtlijn vervatte verboden niet afhankelijk mag worden gemaakt van het gevaar dat de betrokken activiteit een negatieve impact heeft op de staat van instandhouding van de soort in kwestie. Een dergelijke beperking zou er immers toe kunnen leiden dat het onderzoek waarin artikel 16 van de habitatrichtlijn voorziet, wordt omzeild, en dus dat dit zijn nuttige werking verliest. Een dergelijke uitlegging is niet verenigbaar met het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen en evenmin met het hogere niveau van bescherming waarin artikel 12, lid 1, onder a) tot en met c), van de habitatrichtlijn voorziet ([OMISSIS] [arrest van 4 maart 2021, Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 en C-474/19, EU:C:2021:166, punt 60]).

Deze overweging roept de vraag op of een vergelijkbare Unierechtelijke systematiek ook geldt voor de vogelrichtlijn. Indien de toepassing van het in artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn neergelegde verbod op storing uitsluitend zou afhangen van de staat van instandhouding, zou de toetsing van de afwijking waarin artikel 9 van de vogelrichtlijn voorziet, in gevaar kunnen komen.

Ten slotte is tot dusver niet duidelijk of de met betrekking tot de habitatrichtlijn ontwikkelde rechtspraak inzake de gunstige staat van instandhouding en eventuele afwijkingen in het geval van een ongunstige staat van instandhouding kan worden

toegepast op de vogelrichtlijn. Het lijkt met name twijfelachtig of een sterk positieve ontwikkeling van de populatie van de betrokken vogelsoort een afwijking kan rechtvaardigen, ook als de soort zich in zijn geheel nog in een ongunstige staat van instandhouding bevindt. In deze context vraagt de verwijzende rechter zich noodzakelijkerwijs nog af of in het geval van een ongunstige staat van instandhouding een dergelijke positieve ontwikkeling van de populatie er reeds toe kan leiden dat niet is voldaan aan de voorwaarden voor toepassing van het verbod op storing in de zin van artikel 5, onder d), van de richtlijn.

Bovendien is het voor zover bekend tot dusver onduidelijk binnen welke ruimtelijke grenzen de staat van instandhouding in het kader van de vogelrichtlijn moet worden beoordeeld – dat wil zeggen of eerst op lokaal niveau (bijvoorbeeld in heel Stiermarken), vervolgens op nationaal niveau (lidstaat) en pas in een volgende stap voor de biogeografische regio – en hoe het ontbreken van wetenschappelijke grondslagen, zoals een nationale populatiestudie, van invloed is op deze beoordeling.

Dit leidt tot de eerste tot en met de derde vraag:

[herhaling van de eerste tot en met de derde prejudiciële vraag] [OMISSIS]

Vierde prejudiciële vraag:

Krachtens artikel 16, lid 1, onder b), van de habitatrichtlijn kunnen de lidstaten afwijken van de beschermingsbepalingen ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren. Het Hof heeft in dit verband gepreciseerd dat dergelijke schade niet noodzakelijkerwijs hoeft te zijn ingetreden, maar dat het volstaat dat zij zich met een grote waarschijnlijkheid zal voordoen ([OMISSIS] [arrest van 14 juni 2007, Commissie/Finland, C-342/05, EU:C:2007:341, punt 40]). Bovendien heeft het Hof vastgesteld dat de gestelde schade grotendeels moet kunnen worden toegeschreven aan de diersoort waarop de gevraagde afwijking betrekking heeft ([OMISSIS] [arrest van 11 juli 2024, WWF Österreich e.a., C-601/22, EU:C:2024:595, punt 71]).

In het hoofdgeding wordt de gestelde schade voor de visserij hoofdzakelijk veroorzaakt door aalscholvers; de gevraagde maatregel – een afschrikking door middel van geluid – is eveneens uitsluitend bedoeld om deze soort te verjagen. De maatregel heeft echter ook gevolgen voor zeearenden, die zelf geen schade veroorzaken. Op basis van de huidige stand van het dossier kan worden aangenomen dat de aanvrager de storing van de zeearenden op zijn minst aanvaardt. Er bestaat dus geen causaal verband tussen de zeearenden en de gestelde schade.

De verwijzende rechter betwijfelt of de door het Hof ten aanzien van de habitatrichtlijn ontwikkelde beginselen inzake het individuele causale verband tussen diersoort en schade kunnen worden toegepast op de vogelrichtlijn. Terwijl

de habitatrichtlijn bepaalde, uitputtend opgesomde soorten beschermt en de verboden daarin grotendeels op individuele dieren betrekking hebben, heeft de vogelrichtlijn betrekking op alle in het wild levende vogelsoorten. Het in artikel 5, onder d), neergelegde verbod op storing heeft betrekking op de populatie en betreft niet het doden van bepaalde exemplaren, maar elke storing van wezenlijke invloed die gevolgen kan hebben voor de staat van instandhouding van een soort. Door hun aard komen storingen veel vaker voor en hebben vanwege de mobiliteit van vogels regelmatig ook betrekking op soorten die niet de oorzaak zijn van de schade. Als zou worden geëist dat alleen de vogelsoort die de schade veroorzaakt, mag worden gestoord, zou een afwijking in de praktijk nauwelijks mogelijk zijn.

Ook uit de conclusie van de advocaat-generaal van 6 februari 2025 in zaak C-784/23 blijkt, althans impliciet, dat de gestelde schade niet noodzakelijkerwijs hoeft te worden veroorzaakt door de vogelsoort waarop de maatregel betrekking heeft. Dit wijst erop dat een strikt causaal verband niet noodzakelijk is in het kader van een afwijking op grond van artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van het storingsverbod van artikel 5, onder d), van de vogelrichtlijn.

Bovendien is het de vraag of de in punt 71 van het arrest in zaak C-601/22 geformuleerde beginselen inzake het causaal verband aldus moeten worden uitgelegd dat dit verband enkel moet bestaan voor de soort die uitdrukkelijk onder de gevraagde afwijking valt, in casu voor de aalscholver, en niet ook voor soorten die, hoewel eveneens gestoord, niet zelf de schade hebben veroorzaakt en waarvan de aantasting slechts wordt aanvaard.

Dit leidt tot de vraag:

[herhaling van de vierde prejudiciële vraag] [OMISSIS]

Vijfde en zesde prejudiciële vraag (indien de vierde vraag ontkennend wordt beantwoord):

Krachtens artikel 9, lid 1, onder a), derde streepje, van de vogelrichtlijn kunnen de lidstaten afwijken van de beschermingsbepalingen van artikel 5 teneinde belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren te voorkomen. Het Hof heeft benadrukt dat deze afwijking strikt moet worden uitgelegd en alleen schade van een bepaalde omvang mag omvatten, aangezien de richtlijn niet ertoe strekt schade van gering economisch belang te voorkomen ([OMISSIS] [arrest van 8 juli 1987, Commissie/België, 247/85, EU:C:1987:339, punt 56]).

Het is onduidelijk aan de hand van welke maatstaf de omvang van de schade moet worden bepaald, met name wanneer de betrokken activiteiten – zoals in het hoofdgeding – door een particuliere onderneming worden verricht. De vraag rijst of bij de beoordeling moet worden uitgegaan van de economische gevolgen voor het concrete bedrijf („niveau van de onderneming”) dan wel of de schade volgens objectieve en bedrijfsoverschrijdende criteria moet worden beoordeeld.

In casu is de verwerende autoriteit tot de conclusie gekomen dat er sprake was van belangrijke schade bij gebreke van schriftelijke gegevens over de daadwerkelijk geleden verliezen, en wel op basis van de bekende regionale schadesituatie en de ervaring die is opgedaan met de aalscholverpredatie in de betrokken regio. Zij baseerde haar beoordeling dus hoofdzakelijk op de ervaring van de autoriteiten en op de naar haar mening aannemelijke gegevens van de aanvrager. De vraag is of een dergelijk bewijs voldoende is of dat concrete, bedrijfsgerelateerde schadedocumentatie vereist is.

Dit leidt tot de volgende vragen:

[herhaling van de vijfde en zesde prejudiciële vraag] [OMISSIS]

Zevende en achtste prejudiciële vraag (indien de vierde vraag ontkennend wordt beantwoord):

Volgens de rechtspraak van het Hof zijn de lidstaten verplicht ervoor te zorgen dat elke beslissing die een afwijking van de beschermingsbepalingen van de vogelrichtlijn toestaat, op een nauwkeurige en passende motivering berust. Deze motivering moet uitdrukkelijk verwijzen naar de in artikel 9, leden 1 en 2, vermelde redenen, voorwaarden en vereisten ([OMISSIS] [arresten van 21 juni 2018, Commissie/Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, punt 47, en 17 maart 2021, One Voice en Ligue pour la protection des oiseaux, C-900/19, EU:C:2021:211, punt 29]). Meer in het bijzonder moet het bewijs dat is voldaan aan de nodige voorwaarden om af te wijken van de beschermingsregeling van de vogelrichtlijn gebaseerd zijn op beproefde wetenschappelijke kennis ([OMISSIS] [arrest van 17 maart 2021, One Voice en Ligue pour la protection des oiseaux, C-900/19, EU:C:2021:211, punt 30]). De bevoegde autoriteit is verplicht om na te gaan of er geen andere bevredigende oplossing in de zin van artikel 9 bestaat, en uit de motivering van de beslissing moet blijken dat is voldaan aan deze voorwaarde ([OMISSIS] [arrest van 21 juni 2018, Commissie/Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, punt 31]).

In het hoofdgeding werd het ontbreken van een andere bevredigende oplossing gemotiveerd door het feit dat volgens verzoeker bij de plaatselijke inspectie al verschillende alternatieven waren geprobeerd, met name het afdekken van vijvers, het gebruik van hekwerk en het regelmatig rijden over de dammen, maar zonder succes. Onder verwijzing naar de omvang en de ruimtelijke verspreiding van de vijvers kwam de autoriteit tot de conclusie dat deze alternatieven niet doeltreffend waren, en oordeelde zij het ontbreken van alternatieven daarom als „aannemelijk”. Er werd geen deskundigenonderzoek verricht en er was geen verdere documentatie. Bovendien heeft de verwerende autoriteit zich verder niet gebogen over het advies van de officiële deskundige op het gebied van natuurbescherming van 10 januari 2025, volgens hetwelk in plaats van afschrikking door middel van geluid een aanvraag voor het verwijderen van de aalscholwers had kunnen worden ingediend, en heeft zij daarom ook niet onderzocht of aan de afwijkingsvoorwaarden voor een dergelijke verwijdering

was voldaan. Volgens de deskundige zijn er concrete voorschriften voor de verwijderingsmethode en -procedure en moet de daaruit voortvloeiende storing voor andere diersoorten, met uitzondering van de doelsoort, als minimaal invasief worden beschouwd (advies van 10 januari 2025 [OMISSIS]).

Dit leidt tot de volgende vragen:

[herhaling van de zevende en achtste prejudiciële vraag] [OMISSIS]

IV.

Er bestaat een verplichting voor alle autoriteiten en rechterlijke instanties van de lidstaten om het gehele recht in overeenstemming met de richtlijn uit te leggen, dat wil zeggen op zodanige wijze dat het doel van de richtlijn niet in gevaar wordt gebracht door de uitlegging van het nationale recht ([OMISSIS] [zie arrest van 10 april 1984, von Colson en Kamann, 14/83, EU:C:1984:153]). Aangezien de juiste toepassing van het Unierecht echter niet zo voor de hand liggend lijkt dat daarover redelijkerwijs geen ruimte voor twijfel kan bestaan en een richtlijnconforme uitlegging van het nationale recht derhalve niet mogelijk is, wordt het Hof krachtens artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing.

V.

[OMISSIS] [informatie aan partijen over de nationale procedure]

[OMISSIS]